

Pikkunäppäriä ajatuksia territoriaalisuudesta

ELDEN, STUART (2009). *Terror and territory. The spatial extent of sovereignty*. 257 s. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Durhamin yliopiston poliittisen maantieteen professori Stuart Eldenin teos asettuu poliittisen maantieteen ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksen leikkauspisteeseen. Kriittisen geopolitiikan uutena tähtenä pidetty Elden jakaa esipuheessaan kiitosta tunnetuille poststruktuurilistisille tutkijakollegoilleen ja monille yliopistoille eri puolilla maailmaa. Kiitokset osoitetaan myös Turun yliopistolle, jossa Elden vieraili vuonna 2008.

Omien sanojensa mukaan Elden koettaa selvittää Yhdysvaltojen vuonna 2001 julistaman terrorismin vastaisen sodan territoriaalisia ulottuvuuksia. Hän pyrkii avaamaan vallan ja vastarinnan tilallista logiikkaa tarkastelemalla Yhdysvaltojen hegemonista politiikkaa kylmän sodan jälkeisessä maailmassa, erityisesti George W. Bushin presidenttikauden aikana. En ole aivan varma, kuinka hyvin Elden tässä tehtävässä onnistuu.

Teos on kirjoitettu sujuvasti ja se nostaa esiin useita tärkeitä ja kiinnostavia asioita territoriaalisuuden käsitteellisestä kehityksestä ja ilmentymistä, taistelusta terrorismia vastaan sekä Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Usein lähihistorian terävä ja yksityiskohtainen analyysi piristää ja korjaa vakiintuneita mutta virheellisiä

tai ainakin epätarkkoja käsityksiä. Kuka esimerkiksi vielä muistaa, mitä ”pahan akseli” oikeastaan tarkoitti? Bush ei tammikuussa 2002 pitämässään puheessa nimenyt Irakia, Irania ja Pohjois-Koreaa suoraan pahan akseliksi, vaan sanoi että ”näiden maiden kaltaiset valtiot ja niiden terroristiliittolaiset muodostavat pahan akselin”.

Suurin osa tekstistä on kuitenkin tavalla tai toisella tuttua tapahtumien ja niihin liittyvien poliittisten tai akateemisten kommenttien juoksutusta, eikä teoksen varsinainen lisäarvo käy siksi kovin helposti ilmi. Teoksesta on vaikea löytää selkeää juonellista argumenttia. Kirja edustaakin jonkin sortin ”kevyttä poststruktuurialismia”, joka korostaa diskurssien ja representatioiden merkitystä, mutta ei varsinaisesti rakenna mitään omaa teoriaa. Postmodernista valtavirrasta Elden kuitenkin poikkeaa siinä, että hän yrittää puolustaa ajankohtaisten ilmiöiden territoriaalista luonnetta. Mitä pidemmälle kirjaa lukee, sitä enemmän luki- ja alkaa kaivata jonkinlaista systemaattista tutkimusasetelmaa, aineistoa ja menetelmää.

Elden kyllä väittää monenlaisia asioita. Hänen ajatuksensa ovat kuitenkin enimmäkseen aika ennustettavia poststruktuurilistisesta näkökulmasta nousevia tulkintoja tai löyhästi vasemmistolaisista kritiikkiä Yhdysvaltojen politiikka sekä muita hegemonisia toimijoita, kuten länsimaista joukkotiedotusta kohtaan. Väitteitä on vain harvoin syvennetty tutkimusongel-

The Spatial Extent
of Sovereignty

Stuart Elden

maa kehittämällä tai vaihtoehtoisia tulkintoja punnitsemalla.

Sanojen *terror* ja *territory* välisten yhteyksien etymologinen ja käsitehistoriallinen pohdinta on sinällään ansiokasta. Se ei kuitenkaan tarjoa teokselle tukevaa teoreettista pohjaa. Jos suomi olisi tieteen valtakieli, voitaisiin yhtä hyvin pohtia sitä, kuinka sota-*aluksia* tarvitaan *alueellisen* koskemattomuuden turvaamiseen. Mahdollinen yhteys on löydetty, mutta sen seurauksia ja merkitystä ei ole arvioitu.

Monet teoksen keskeisistä väitteistä jäävät turhan yleiseksi, sisällöltään epäselviksi tai yksittäisiksi reunahuomautuksiksi. Siksi Elden tarjoaa vain vähän uusia olennaisia ajatuksia terrorin ja territoriaalisuuden välisistä yhteyksistä. Teos osoittaa sen, että globaalillakin terrorilla on alueellisia ilmentymiä (globaali on samanaikaisesti lokaalia). Näitä voidaan demonstroida karttojen avulla (esimerkiksi Pentagonin ”uuden kartan”, joka erottaa ”toimivan keskuksen” ja siihen integroitumattoman ”kuilun”). Onko terrorismin kytkennöissä paikkaan kuitenkaan mitään sellaista, mitä Pihitiputaan mummo ei tietäisi, vaikka ei hienoja termejä reterritorialisaatiosta osaisikaan?

Takakanteen kirjoittaneen professori John Agnew’n mukaan teos osoittaa hienosti, kuinka Yhdysvallat murensi alueellisen koskemattomuuden normia hyökkäämällä Afganistaniin ja Irakiin, vaikka samalla korosti tätä normia, kun terroristit hyökkäsivät sen omien rajojen sisäpuolella. Tämäkään ei ole järisyttävää uutta, kuten ei sekään väite, että Yhdysvallat oli valmis rapauttamaan Irakin suvereneiteettia mutta ei muuttamaan sen rajoja. Eldenin ajatus siitä, että alueellinen koskemattomuus tulisi määritellä myös suvereneiteettina, on sitä paitsi joten-

kin essentialisoiva verrattuna teoksen poststrukturalistiseen pohjavireeseen. Johtopäätösluvun väite, jonka mukaan suvereenisuus on terrorin ja territoriaalisuuden risteyksessä, jää niin ikään roikkumaan ilmaan: ei suvereenilla valtiollakaan ole oikeutta harjoittaa valtioterroria. Toisaalta terroria voivat harjoittaa vaikkapa perheenjäsenet omassa yksityisessä tilassaan tai koulukiusaajat julkisissa verkkotiloissa.

Sarjasta mielenkiintoisia reunahuomautuksia voidaan poimia Eldenin väite siitä, että siinä missä isku Pearl Harboriin vuonna 1941 käsitteellistettiin tilallisesti, iskut New Yorkissa ja Washingtonissa 11. syyskuuta 2001 käsitteellistettiin ajallisesti. *Fine*, mutta mitä siitä seuraa tai mistä isommasta asiasta tämä ero kertoo? Suomalaisessa työmarkkinahistoriassa ”tammikuun kihlaus” vuonna 1940 käsitteellistettiin ajallisesti mutta ”Korpilammen henki” vuonna 1977 paikallisesti – tarkoittaako se sitä, että työmarkkinaneuvotteluissa tilallinen ulottuvuus syrjäytti ajallisen ulottuvuuden?

Eldenin kirja on mukava lukukokemus, jos sen ottaa vain terävänä poststrukturalistisena lehtyyrinä, yksityiskohdiltaan rikkaana terrorismin vastaisen sodan akateemisjournalistisena narratiivina, vasemmistolaisväritteisenä Yhdysvaltojen politiikan ja maailmanjärjestyksen kritiikkinä tai sarjana ajatuksia herätteleviä näkökulmia näiden asioiden käsitteellistämiseen. Mutta jos teosta lukee arvioiden sen syvempää tieteellistä merkitystä, se alkaa turhauttaa.

TUOMAS FORSBERG
*Politiikan tutkimuksen laitos,
 Tampereen yliopisto*